

Сьогодні кожна дитина має право на повноцінне життя в умовах, що забезпечують її гідність, сприяють розвитку впевненості в собі, а також право на особливе піклування, доступ до якісної освіти, відновлення здоров'я, активне соціальне і культурне життя.

Хочеться висловити впевненість у тому, що процеси інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах набудуть значного поширення і стануть успішними за умови зміни ставлення суспільства до цих дітей, покращення матеріального забезпечення системи освіти, здійснення необхідної фахової підготовки майбутніх педагогів.

Список використаних джерел

1. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии : учеб. пособие для студ. вузов / Е. М. Мастюкова, А. Г. Московкина ; под ред. В. И. Селиверстова. – М. : Владос, 2004. – 407 с.
2. Хозиева М.В. Практикум по возрастно-психологическому консультированию : учеб. пособие для студ. вузов / М. В. Хозиева. – М. : Академия, 2002. – 317 с.
3. Мишина Г.А. Формы организации коррекционно-педагогической работы специалиста-дефектолога с семьей, воспитывающей ребенка раннего возраста с нарушениями психофизического развития / Г.А. Мишина // Дефектология. – 2001. – №1. – С. 60-64.
4. Сандомирский М. Е. Как справиться со стрессом / М. Е. Сандомирский. – Воронеж: НПО МОДЕК, 2000. – 176 с.
5. Ткачева В.В. К вопросу о создании системы психолого-педагогической помощи семье, воспитывающей ребенка с отклонениями в развитии / В.В. Ткачева // Дефектология. – 1999. – №3. – С.30-36.

References

1. Mastjukova E.M. Semejnoe vospitanie detej s otklonenijami v razvitii : ucheb. posobie dlja stud. vuzov / E.M. Mastjukova, A.G. Moskovkina ; pod red. V. I. Seliverstova. – M. : Vlados, 2004. – 407 s.
2. Hozieva M.V. Praktikum po vozrastno-psihologicheskomu konsul'tirovaniju : ucheb. posobie dlja stud. vuzov / M.V. Hozieva. – M. : Akademija, 2002. – 317 s.
3. Mishina G.A. Formy organizacii korrekcionno-pedagogicheskoi raboty specialista-defektologa s sem'ej, vospityvajushhej rebenka rannego vozrasta s narushenijami psihofizicheskogo razvitija / G.A. Mishina // Defektologija. – 2001. – №1. – 60-64.
4. Sandomirskij M. E. Kak spravit'sja so stressom / M. E. Sandomirskij. – Voronezh: NPO MODEK, 2000. – 176 s.
5. Tkacheva V.V. K voprosu o sozdanii sistemy psihologo-pedagogicheskoi pomoshhi sem'e, vospityvajushhej rebenka s otklonenijami v razvitii / V.V. Tkacheva // Defektologija. – 1999. – №3. – 30-36 s.

Резюме. В статье рассматриваются особенности вхождения детей с особыми потребностями в общеобразовательное пространство, как один из возможных способов реализации прав детей на равный доступ к качественному образованию. Шаги, которые сделаны в Волынской области в этом направлении, являются свидетельством комплексных изменений в улучшении жизни детей с особыми образовательными потребностями и их семей.

Ключевые слова: Дети с особыми потребностями, нарушение психофизического развития, психолого-медико-педагогическая комиссия, специальное учебное заведение, интегративный подход, инклюзивное обучение. медицинская реабилитация, психолого-педагогическая реабилитация, социальная адаптация.

Summary. The article deals with the peculiarities of children with special needs entering into general educational space as one of possible means of realization of children's rights to equal access to high-quality education. The steps taken in this area in Volyn region represent the complex changes in improving the lives of children with special needs and their families.

Key words: children with special needs, deviation of psychophysical development, psychological, medical and pedagogical commission, special school, integrative approach, inclusive education, medical rehabilitation, psychological and pedagogical rehabilitation, social adaptation.

УДК 159.9:378(075.8)

Н.Г. ІВАНОВА

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ

У статті визначено етапи вивчення психологічних основ підготовки фахівців (психотехнічно-розвивальний, психологічних аспектів професійної підготовки та майстерності, психологічної системи діяльності та підготовки, вивчення та розвитку психологічних основ професійної підготовки), у процесі якої відбувається їх професійне становлення. Здійснено характеристику кожного із вказаних етапів, визначено зміст та напрями психологічних основ професійної підготовки.

Ключові слова: професійне становлення, психологічні основи підготовки, професійна підготовка,

професійна діяльність, особистість фахівця.

Постановка проблеми. Становлення професіонала, формування необхідних професійних якостей, професійного мислення є досить складним, багатограним і тривалим: починається із моменту виникнення бажання освоїти професію й продовжується у процесі підготовки до неї та безпосередньої роботи. Успішність професійного становлення особистості визначається ступенем відповідності вимогам діяльності її індивідуально-психологічних особливостей, особистісних якостей, здібностей, спрямованості, які мають активно розвиватися ще у навчальному закладі. Тобто, в освітньому процесі важливе місце має посідати психологічна складова, дослідження якої постає як одна з актуальних проблем на сучасному етапі розвитку молодого покоління, що є важливою передумовою його професійного становлення. Щоб досягти позитивних зрушень у вирішенні цього складного питання, слід передусім об'єктивно оцінити накопичений досвід, проаналізувати існуючі в психологічній науці напрацювання щодо зазначеної проблематики. Такий підхід сприятиме її всебічному вивченню та визначенню змісту психологічних основ підготовки, необхідних для успішного професійного становлення фахівців.

На сьогодні в психології сформувалася низка наукових робіт, присвячена психологічному забезпеченню підготовки та діяльності працівників різних фахових напрямів (В.Бедь, В.Вареник, Т.Демидова, Г.Запорожцева, А.Злотніков, В.Корольчук, М.Корольчук, В.Кравченко, С.Ліпатов, Г.Ложкін, Г.Нікіфоров, В.Стасюк, Н.Чепелева та ін.). Із цього переліку виділилася група науковців (І.Вітенко, Л.Захарова, І.Малопурін, З.Решетова, В.Чирков), які віддавали перевагу безпосередньо психологічним основам підготовки, задекларувавши це навіть у назвах своїх праць. Разом з тим, не було здійснено системного історичного аналізу процесу вивчення зазначеної проблеми, що не дозволяє об'єктивно оцінити накопичений досвід та досягти конструктивних змін в аспекті професійного становлення особистості фахівця.

Мета статті. Такий стан справ спонукає до реалізації у представленій статті зазначеного аналізу та визначення етапів вивчення психологічних основ підготовки фахівців, у процесі якої відбувається їх професійне становлення.

Результати теоретичного дослідження (Методика та процедура дослідження. Аналіз результатів дослідження). На різних етапах розвитку психологічної науки формувались теоретичні засади психологічних основ підготовки фахівців, які сприяють успішності їх професійного становлення. На основі теоретико-емпіричного аналізу встановлено, що під професійним становленням особистості слід розуміти формування та розвиток її психологічних характеристик (мотивів, особистісних якостей, індивідуально-психологічних особливостей, здібностей), необхідних для успішної професійної підготовки та діяльності. Здійснюючі ретроспективний аналіз впровадження психологічних знань у процес професійної підготовки визначимо етапи дослідження психологічних основ підготовки особистості до професійної діяльності. За основу візьмемо найбільш вдалу, що зустрічається в науковій літературі, періодизацію, запропоновану З. Решетовою у 1985 р., яка назвала три періоди: «психотехнічний» – датується 20-30 роками минулого століття; з кінця 30-х до середини 50-х рр. триває наступний – «дослідження професійної майстерності»; 50 - 70-ті роки – розвиток уявлень про фізіологічні механізми, що лежать в основі психічних процесів, та нове розуміння психіки, її функцій та ролі в діяльності [5, с. 9-31]. Щоб простежити динаміку психологічного напрямку в підготовці фахівців та визначити передумови його сучасного вдосконалення доповнимо існуючу періодизацію фактами психологічної науки, систематизуємо в певні історичні етапи й охарактеризуємо їх.

Перший етап – 20-30 роки минулого століття – початок вивчення психологічних проблем професійного навчання в рамках психотехніки, яка містила такі проблеми: професійного відбору, консультування та навчання; запобігання професійному стомленню, травмам на виробництві; визначення та діагностика професійно важливих особистісних властивостей. До того ж, у 1921 році лікар і психолог С. Мінц створив лабораторію для вивчення психологічних особливостей праці пілотів, їх індивідуальних професійних якостей. Ф. Баумгартен, Д. Древер вивчали питання професійної придатності особистості. На початку 1930-х р. проблему взаємозв'язку навчання і розвитку вперше сформулював Л.Виготський. Він обґрунтував провідну роль навчання в розвитку, вважаючи, що навчання має йому передувати. У своїх роботах він критикував два протилежних напрями, які на той час існували в зарубіжній психології: отожднення навчання з розвитком (Е.Торндайк) і розгляд розвитку окремо від навчання (Ж.Піаже). Особливе значення в цей період мали також праці А.Гастаєва, С.Рубінштейна, А.Леонтьєва, Н.Бернштейна.

Отже, перший етап сприяв вирішенню психологічних проблем психотехнічно-розвивального характеру. Відповідно має називатися «психотехнічно-розвивальним».

Другий етап – припадає на 40-і – середина 70-х рр. й вирізняється дослідженням психологічних аспектів навчання та професійної майстерності. Науковці віддавали перевагу виявленню закономірностей формування й удосконалення професійних умінь і навичок, формування професійних здібностей, розробці психологічних питань політехнічного навчання та ін.

Психологічні аспекти навчання в 40-х роках минулого століття досліджували відомі науковці Б. Ананьєв, Л. Божович. Е. Гур'янов та Л. Шварц вивчали динаміку формування навичок. Д. Ельконін досліджував зміни формування навичок в різних умовах та характер мотивів, В. Суворов – усвідомлення помилок та характер труднощів, що виникають. Проблеми впливу професійної діяльності на особистість та її активність вивчали С. Архангельський, М. Берштейн. Необхідність впровадження психологічних знань все гостріше стали відчувати науковці й намагалися знайти раціональні способи поєднання педагогічного процесу й

психологічних здобутків. Крім того, чільне місце у дослідженнях стали посідати й проблеми співвідношення психологічних характеристик особистості та вимог діяльності, оптимізації підготовки особистості до професії.

Вже у 60-их роках почалося вивчення «програмованого навчання» (П. Гальперін, О. Леонтьєв, В. Давидов, Н. Талізін), професійної придатності та способи її визначення через призму діяльності операторів (Л. Ганюшкін, К. Гуревич, В. Матвеев). Розробляючи діяльнісний підхід у психології, С. Рубінштейн акцентував увагу на необхідності вивчення особистості у процесі її навчання, діяльності. Б. Теплов розробив психологічну концепцію здібностей й продемонстрував способи її емпіричного аналізу у конкретних видах діяльності, Б. Ананьєв досліджував взаємозв'язок здібностей з обдарованістю.

Загалом інтенсивні дослідження вітчизняних психологів на цьому етапі сприяли вирішенню таких завдань, як визначення умов, за яких навчання стає розвивальним, виокремлення конкретних форм навчання, що дозволяють підвищити розумовий розвиток. При цьому виникло кілька напрямів успішного навчання. За першим напрямом вирішальне значення надавалося змісту освіти (Д. Ельконін, В. Давидов), за другим – удосконаленню методів навчання (Л. Знаков), за третім – зміні способів розумової діяльності (Н. Менчинська, Д. Богоявленський, О. Кабанова-Меллер) [1, с. 286].

Другий етап доповнив перший науковими розробками щодо психологічних умов та форм підготовки фахівців, що сприяє їх розвитку та професійній майстерності. Відповідно його назвали етапом «психологічних аспектів професійної підготовки та майстерності».

Наступною сходинкою став *третій етап* – кінець 70-х – середина 80-х років, – який розпочався розвитком уявлень про фізіологічні механізми, що лежать в основі психічних процесів, та нове розуміння психіки, її функцій та ролі в діяльності. Свій науковий пошук продовжували активно здійснювати С. Рубінштейн, П. Гальперін, А. Запорожець, А. Леонтьєв, Д. Ельконін, базуючись на вченні І. Павлова. Вони вивчали орієнтовану діяльність, тобто діяльність, що формує психічний образ.

Пошук нових форм, методів, моделей підготовки, що дозволили б підвищити її ефективність, сприяв тому, що у 70-х роках стала приділятися значна увага питанням педагогічної психології: досліджували формування професійних умінь, політехнічних знань та навичок, технічного мислення, теоретичних форм мислення; розробляли методи поетапного формування розумових дій. Найвагомішими науковими здобутками того часу були роботи С. Архангельського та С. Зінов'єва, у яких автори ґрунтовно проаналізували навчальний процес і заклали психологічні основи розв'язання проблеми оновлення вищої школи [3, с. 21]. О. Конопкін, Г. Пригін досліджували зв'язок успішності студентів з індивідуально-типологічними особливостями їх саморегуляції. Розширюються межі вивчення проблеми впливу психофізіологічних особливостей на формування особистості.

Разом із тим, вносяться нові ідеї щодо розвитку особистості в діяльності. Л. Анциферова зазначала, що не будь-яка діяльність розвиває особистість і не будь-який розвиток здібностей рівнозначний розвитку особистості. Б. Ананьєв, намагаючись довести науковцям необхідність урахування у підготовці та діяльності індивідуальних характеристик, вказував, що проблема людини стає загальною для всієї науки в цілому. У цей же період він приділив значну увагу розробці методів психологічної науки, які б дозволяли об'єктивно дослідити розвиток особистості в умовах підготовки та освоєння професії.

В. Мерлін створив теорію інтегральної індивідуальності як системи, що об'єднує різнорівневі властивості людини за допомогою каузальних і міжрівневих зв'язків, котрі виникають у процесі діяльності людини через формування опосередкованої ланки – стилю діяльності. Ю. Котелова намагається розробити теоретичні основи психології професійної діяльності. Всі спроби науковців вивчити й визначити найбільш оптимальні моделі підготовки фахівців із урахуванням їх власних психофізіологічних, психологічних особливостей та вимог професій, сприяли тому, що у 80-х роках починає зароджуватись важливий у психологічній науці напрям досліджень психологічних основ підготовки особистості до професійної діяльності. Піонерами цього напрямку стали А. Косаковські, І. Малоপুরін, З. Решетова, В. Чирков. Свій науковий пошук вони присвятили психологічним основам професійного навчання та формуванню особистості в педагогічному процесі. Так, наприклад, В. Чирков обґрунтував правомірність системогенетичного підходу, розробленого В. Шадриковим, у психології професійної підготовки, розглядав питання психологічної системи діяльності, виклав питання емоційно-мотиваційної регуляції навчальної діяльності [7, с. 3-7]. Він зробив висновок, що навченість визначається сформованістю цілісної системи, психологічної регуляції діяльності як єдності мотиваційних, інформаційних, програмуючих, виконавських, контролюючих й інших компонентів, тобто психологічної системи діяльності.

З'являлись роботи безпосередньо присвячені розробці психологічних аспектів професійної освіти Н. Левітова, В. Чебишевої, К. Гуревича, Л. Зюбіна, З. Решетової, О. Галкіної, Л. Кондратьєвої, І. Титової, Є. Чугунової, А. Сухарьової, М. Щукіна, М. Субханкулова, Г. Бедного й інших авторів [2, с. 47-48]. У центрі уваги досліджень З. Решетової було вивчення формування системного мислення тих, хто навчається, і його значення для розширення пізнавальних і практичних можливостей у процесі оволодіння професійною діяльністю. Вона дійшла висновку, що головна увага у процесі підготовки фахівців повинна приділятися формуванню у них теоретичного мислення, а процес підготовки повинен набути форми дослідницької діяльності, такої, що «відтворює» наукові знання [5, с. 197-198].

Таким чином, наукові розробки третього етапу сприяли визначенню психологічної системи діяльності, започаткуванню розвитку педагогічної психології та продовженню дослідження щодо формування особистості фахівця в умовах навчальної діяльності. Вказаний період, що систематизував та вдосконалив психологічні аспекти попереднього етапу, назвали етапом «психологічної системи діяльності та підготовки».

Четвертий етап – із середини 80-х років і триває до цього часу. У цей період відбувається активне

вивчення психологічних проблем у галузі освіти та впровадження здобутків психологічної науки у процес професійної підготовки та безпосередньої діяльності фахівців. Це сприяло формуванню певних напрямів дослідження психологічної готовності, динамічних станів, профвідбору, психологічні основи підготовки до управлінської діяльності, психології професійної діяльності, психології вищої школи.

Актуальності набули питання впровадження психологічних знань у практику професійної підготовки, над якими працював С. Клімов. Ця проблематика спонукала до розробки психологічних аспектів розвитку і становлення професіонала в межах психології професійної підготовки та діяльності. Науковці вказували на необхідність урахування у процесі професійної підготовки психофізіологічних та психологічних особливостей людини. Поняття становлення та розвитку розглядали у тісному взаємозв'язку, визначаючи становлення як критерій розвитку особистості саме в певній професії.

Продовжувала активно розвиватися психологія вищої школи та педагогічної діяльності (В.Галузінський та М.Свтух (1995 р.), Т.Габай (2003 р.), Л.Велитченко (2003 р.), В.Семиченко (2004 р.), О.Власова (2005 р.), Л.Подольак та В.Юрченко (2006 р.), М.Іванчук та І.Руснак (2009 р.) та ін.). В.Семиченко розглядала питання психології педагогічної діяльності, аналізуючи проблеми адаптації молодого фахівця [6]. Проблема концептуалізації психології педагогічної взаємодії присвячене дослідження Л.Велитченко. Теоретико-методологічні основи формування психолого-педагогічної компетентності викладача вивчав О.Гура. Психолого-педагогічні основи професійного навчання та виховання учнівської молоді, професійної підготовки спеціалістів на рівні майстерності, актуалізації та розвитку творчого, особистісного потенціалу працівників, особливостей гуманізації професійної підготовки безпосередньо вивчали: Г.Балл, М.Бастун, В.Гордієнко, Г.Красильникова, С.Красильников, Д.Крюкова, В.Кузнецов, В.Панченко, П.Перепелиця, Е.Помиткін, Н.Побірченко, В.Рибалка, М.Скиба, М.Смульсон, О.Федик [4].

З'явилась низка досліджень, у яких розв'язання завдань вищої освіти почало розглядатися в контексті психологічних змін, становлення особистості у процесі навчання та діяльності. До того ж І. Баклицький розглядав гуманізацію праці як профілактику перевтоми, професійних захворювань, запобігання виробничим травмам, професійній деформації, підвищення змістовності праці, створення умов для всебічного розвитку працівника, його здібностей. В. Влас розробив ергономічну модель підготовки до праці та виокремив найбільш значущі властивості особистості, необхідні для роботи в нових умовах. У межах психології професійної діяльності Н. Самоукіна досліджувала питання структури діяльності, професійного відбору та професійної придатності; технологію успіху в професійній діяльності та основи професійної діагностики. Вивчаючи сучасну психологію праці, В.Рибалка характеризував змістові установки й орієнтири, необхідні для організації психологічного забезпечення трудової діяльності та професійної підготовки українського робітника, аналізуючи професійно важливі якості.

Разом із тим, науковці стали висвітлювати й наслідки впливу діяльності в аспекті професійної деформації, кризові періоди розвитку, виникнення станів перевтоми, спричинених нервово-психічною напругою (В. Медведєв, Е. Зеєр та ін.). У відповідь на висвітлені вади професії з'явилися дослідження соціально-психологічних основи збереження психологічного здоров'я військовослужбовців (А. Маклаков, Є. Потачук). Актуальності набула проблема психологічного забезпечення професіоналізації фахівців. У відгук на її розв'язання почали і продовжують з'являтися розробки, у яких науковці пропонували долати недоліки професійно-особистісного розвитку фахівців за допомогою дієвих методів виховання та засобами тренінгу.

Особливої ваги набувають питання індивідуальності як визначального феномену процесу становлення фахівця й реалізації психологічного супроводження професійної підготовки особистості. Індивідуальний стиль діяльності та його розвиток через формування професійно важливих якостей обґрунтовували О. Батаршев, А. Брушлинський, І. Олексієва, О. Майорова та ін.

Розглянуті вище психологічні проблеми професійної діяльності та підготовки до неї взаємодоповнюються й фактично розв'язання цих проблем здійснюється в межах психологічних засад підготовки та діяльності. Зазначене спонукало науковців до усвідомлення того, що якість та всебічність вивчення будь-якого психологічного явища, процесу залежить від його психологічних основ. Узагальнюючи вище зазначені наукові розробки, четвертий період назвемо етапом «вивчення та розвитку психологічних основ професійної підготовки».

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, проведений аналіз розвитку проблеми психологічних основ професійної підготовки дав змогу зробити такі висновки:

- у процесі професійної підготовки має відбуватися становлення фахівця, успішність якого визначається ступенем відповідності індивідуально-психологічних особливостей, особистісних якостей, здібностей, спрямованості вимогам професійної діяльності; професійне становлення – це формування та розвиток психологічних характеристик особистості, необхідних для успішної професійної підготовки та подальшої роботи;

- до змісту психологічних основ професійної підготовки входять: психологічні закономірності й особливості професійного становлення фахівців у процесі їх підготовки до роботи; комплекс професійно важливих характеристик, необхідних для успішного виконання професійних завдань; психологічні детермінанти процесу професійної підготовки;

- реалізація психологічних знань у процес професійної підготовки фахівців відбувалася поступово: від «психологічних азів» перейшла до «психологічних аспектів», потім – до «психологічної системи» й до вищого рівня – «вивчення та розвитку психологічних основ»;

- ретроспективний аналіз розроблення проблеми психологічних основ підготовки дає змогу визначити, що, по-перше, її актуальність перебуває в прогресивному розвитку; по-друге, вивчення зазначеної проблеми має здійснюватися за певними напрямками: психодіагностика й прогнозування професійної придатності особистості; дослідження професійного становлення фахівця; визначення та розвиток професійно важливих якостей особистості у процесі професійного становлення; дослідження психологічних детермінантів процесу підготовки; психологічне забезпечення професійної підготовки.

У перспективі планується дослідження одного із вище вказаних напрямів, а саме: вивчення психологічних детермінант, що зумовлюють успішність професійного становлення майбутніх фахівців у процесі їх професійної підготовки.

Список використаних джерел

1. Большая психологическая энциклопедия. – М. : Эксмо, 2007. – 544 с.
2. Климов Е.А. Психология профессионала / Е.А. Климов. – М.: Изд-во «Ин-т практич. психологии», Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. – 400 с.
3. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи : навч. посіб. [для магістрів і аспірантів] / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К. : ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320 с.
4. Психологія праці та професійної підготовки особистості : навч. посіб. / [за ред. П.С. Перепелиці, В.В. Рибалки]. – Хмельницький : ТУП, 2001. – 330 с.
5. Решетова З.А. Психологические основы профессионального обучения / З.А. Решетова. – М., 1985. – 207 с.
6. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посіб. / В.А.Семиченко. – К.: Вища шк., 2004. – 335 с.
7. Чирков В.И. Психологические основы подготовки кадров / В.И.Чирков. – Ярославль, 1988. – 48 с.

References

1. Bol'shaja psihologicheskaja jenciklopedija. – М. : Jeksimo, 2007. – 544 s.
2. Klimov E.A. Psihologija professionala / E.A.Klimov. – М. : Izd-vo «In-t praktich. psihologii», Voronezh: NPO «MODJEK», 1996. – 400 s.
3. Podolyak L.G. Psy`xologiya vy`shhoyi shkoly` : navch. posib. [dlya magistriv i aspirantiv] / L.G. Podolyak, V.I. Yurchenko. – К. : TOV «Fil-studiya», 2006. – 320 s.
4. Psy`xologiya pracі ta profesijnoyi pidgotovky` osoby`stosti : navch. posib. / [za red. P.S. Perepely`ci, V.V. Ry`balky`]. – Xmel`ny`cz`ky`j : TUP, 2001. – 330 s.
5. Reshetova Z.A. Psihologicheskie osnovy professional'nogo obuchenija / Z.A. Reshetova. – М., 1985. – 207 s.
6. Semy`chenko V.A. Psy`xologiya pedagogichnoyi diyal`nosti : navch. posib. / V.A. Semy`chenko. – К.: Vy`shha shk., 2004. – 335 s.
7. Chirkov V.I. Psihologicheskie osnovy podgotovki kadrov / V.I. Chirkov. – Jaroslavl', 1988. – 48 s.

Резюме. В статье определены этапы изучения психологических основ подготовки специалистов (психотехнически-развивательный, психологических аспектов профессиональной подготовки и мастерства, психологической системы деятельности и подготовки, изучения и развития психологических основ профессиональной подготовки), в процессе которой происходит их профессиональное становление. Осуществлена характеристика каждого из указанных этапов, определено содержание и направления психологических основ профессиональной подготовки.

Ключевые слова: профессиональное становление, психологические основы подготовки, профессиональная подготовка, профессиональная деятельность, личность специалиста.

Summary. In the article it is defined the stages of the study of psychological basis of specialists' training (psychotechnical-developmental, of psychological aspects of professional training and skill, of psychological system of activity and training, of psychological basis of professional training study and development), in the process of which eventuates their professional formation. It is characterized each of the given stages, defined the contents and direction of psychological basis of professional training.

Key words: professional formation, psychological basis of training, professional training, professional activity, personality of specialist.

УДК 378.091.33-027.22:373.3

І.Д. ІСТИНЮК

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА – ПРОВІДНИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

У статті теоретично обґрунтовано сутність педагогічної практики майбутніх учителів початкових класів в процесі формування їх готовності до інноваційної виховної діяльності з молодшими школярами. Здійснено аналіз особливостей організації різних видів педагогічної практики та показана їх роль у розвитку